

Closing brothels is closing eyes

Utrechtse sekswerkers na de sluiting van het Zandpad

Prof. Dr. Dina Siegel (UU)

i.s.m. Prof. Dr. Henk van de Bunt (EUR);
Dr. Brenda Oude Breuil (UU); Marjolein Goderie (UU);
Roos de Wildt (Hamburg/UU); Lene Swetzer (UU); Tamar
Shiboleth (UU)

Onderzoeksvragen

Waar leidt het (tijdelijk) verbod van raamprostitutie, in welke vorm dan ook, toe; en wat voor effecten heeft het op het leven van de sekswerkers?

Sub-vragen:

1. Waar zijn de sekswerkers van het Zandpad?
2. Wat zijn de gevolgen van de sluiting voor deze vrouwen?
3. Wat waren, volgens respondenten, de redenen voor de sluiting, was er mensenhandel op het Zandpad en in welke vormen en omvang?
4. Is de sluiting de juiste beslissing om mensenhandel te bestrijden?
5. Wat zijn de consequenties van de sluiting voor klanten, hulpverlenende organisaties en andere betrokkenen?
6. Doen we in Nederland, met ons legaliseringbeleid, aan 'wishful thinking' als we prostitutie als 'normaal' beroep beschouwen, of hebben uiteindelijk de eeuwige negatieve stereotypen de overhand, ook in het maken van beleid?

Onderzoeksmethoden:

Extended case study - uitgebreide gevalstudie:

- Wetenschappelijke literatuur, overheidsrapporten
- Media analyse
- Interviews:
30 sekswerkers (meerdere interviews),
12 klanten
Andere betrokkenen (hulpverlening, politie, gemeente, advocaten, belangenorganisaties)
- Observaties (raadsvergaderingen, seksclubs, het Zandpad (buurt), hotels, massagesalons, demonstraties)
- Internet onderzoek (seks-sites, chatrooms, blogs)

Lessen uit de geschiedenis van prostitutie in Utrecht

- Twee fenomenen als gevolg van het verbod op raamprostitutie: a. fysieke verplaatsing en b. verborgen prostitutie.
- In geen enkele periode in de geschiedenis verdween prostitutie helemaal als gevolg van streng beleid en repressieve optredens.
- Twee tegenstrijdige ideologieën: a. de 'gevallen vrouwen' redden en heropvoeden, b. een anti-prostitutie beweging (verdwijning van, en repressie tegen prostitutie).
- In vergelijking tot andere steden: de locatie van het Zandpad heel gunstig: op afstand van de binnenstad, goed bereikbaar, in het buitengebied, nauwelijks sprake van overlast.

Legalisering van prostitutie

De bedoeling van de wetwijziging van 2000 was:

- a. duidelijk te markeren dat het bedrijven of exploiteren van prostitutie beschouwd moet worden als gewone, beroepsmatige werkzaamheden;
- b. tegen uitwassen (uitbuiting, gedwongen prostitutie, prostitutie door minderjarigen, illegaliteit) optreden.

De kern van het Nederlandse legaliseringbeleid is juist onderscheid te maken tussen (gewone) sekswerk en gedwongen prostitutie.

Wetenschappelijke benaderingen van sekswerk

- Drie mainstream benaderingen om de prostitutie en mensenhandel te duiden: veiligheid, migratie en mensenrechten.
- Andere aspecten in dit onderzoek:
  - socio-economische positie en reputatie
  - etnische verschillen
  - schaamte en anonimiteit
  - machtsverhoudingen tussen de 'powerful' (gemeente en politie) en sekswerkers

Werken op het Zandpad – ervaringen en herinneringen

- **Achtergronden van sekswerkers:**

Afkomst, leeftijd, gezin/kinderen, opleiding

Keuze voor prostitutie als beroep en keuze voor het Zandpad

Etniciteit/verschillen

- **Het Zandpad als werkplek:**

Ligging en bereikbaarheid

Prijzen

Klanten

- **Terug naar het Zandpad**

Veiligheid en misstanden

- Registratie, contacten onderling en met exploitanten, hulpverleners en politie, controles
- Mensenhandel (tegenstrijdige percepties)
- Andere misstanden: diefstallen, overvallen, ruzies, overlast

De sluiting (in de belevenis van vrouwen)

- **De redenen voor de sluiting:**
  - Andere bestemmingsplannen
  - De vorige burgemeester als crime-fighter
  - 'Weg met de hoeren!'
- **Het proces van de sluiting**
- **Het verzet tegen de sluiting** (vrouwen, exploitanten, klanten)
- **Tegenstrijdige interpretaties van de sluiting en kritiek**

Waar zijn de vrouwen

- **Informatie over de Zandpadvrouwen**
- **Vrouwen werken in:**
  - Raamprostitutie in andere steden (ook in buitenland)
  - Thuis of in hotel
  - Privéhuizen en clubs
  - Straatprostitutie
  - Combinaties van verschillende werkplekken
  - Zonder werk

De situatie van de vrouwen na de sluiting

- Financiële problemen
- Werkloosheid
- Verslechterde gezondheid
- Beschadigde zelf-imago en priveleven
- Stigma op Zandpadvrouwen

Paradox: het beleid was er juist op gericht vrouwen te beschermen tegen risico's en onveilige situaties...

Klanten (presentatie Tamar Shibolet)

Na de sluiting

- (Dis)organisatie van sekswerkers:
  - onderlinge wantrouw
  - onduidelijkheid over het leiderschap
  - wantrouwen tegenover autoriteiten
- Oude en nieuwe exploitanten
- Toekomst beloftes

Conclusie

Honderden sekswerkers, die niets met de mensenhandelproblematiek te maken hebben gehad zijn slachtoffers geworden van ondoordachte en overhaaste beleidsbeslissingen van de gemeente Utrecht om het Zandpad te sluiten.

Conclusies

- Er is een grote discrepantie tussen wat het beleid van de gemeente Utrecht beoogde te bewerkstelligen (schone sector, veiligheid) en wat de gemeente betreffende tot de raamprostitutie op het Zandpad heeft bewerkstelligd.
- Groot verschil tussen de opvattingen van de gemeente en de prostituees.

Conclusies

- Verplaatsing naar de andere steden (raamprostitutie, clubs) en naar de niet-geregistreerde settings (thuiswerk, privehuizen), combinaties, concurrentie en grote risico's.
- Vrouwen zijn er slechter aan toe, financieel, mentaal en fysiek.
- Organisatie van sekswerkers is mislukt (disorganisatie).
- Vaste klanten volgen de vrouwen steeds minder naar de nieuwe locaties
- Stigma op 'Zandpadvrouwen'.

Conclusies

- Vrouwen hebben weinig tot geen contact met hulpverleners, waardoor geen duidelijk beeld van hun situatie is.
- Er is weinig kennis bij de gemeente (en andere instanties) over de mobiliteit, huidige werkplaats en situatie van de sekswerkers. **Bordelen sluiten is ogen sluiten.**
- De redenen van de sluiting worden door vrouwen en klanten als 'ongegrond' en 'geheim' gezien.
- Voor en na de sluiting geen alternatieven werden bedacht (nog steeds geen duidelijkheid).